

nék-e abból veszedelem, ha a löpörtöltés igazán arányosan (feszítő erejéhez mérten) megterhelhetnék? Valószínűleg, mert különben az adagolást ily arányokban alapították volna meg a löporgyártók.

Özv. P. D.-né úrnőnek. Az átküldött üvegben és dobozban csak három darab »gizgaz-lakó«-nak a lárvá-tokját találtuk. Különböztetve ezokról az állatokról részletesen írtunk »A Természet« II. évfolyamának XXII. számában »Sajátságos építők« cím alatt; ugyanott erre vonatkozólag néhány rajzot is közlünk. Tessék talán elolvasni a hivatkozott cikket s a rajzokat megtekinteni. Az említett kívül más rovat az iszapos, nagyon megromlott vízben nem találtunk, valószínűleg szétmállottak. Esetleg jövőre az ilyenmű küldeményeket alkoholban kérjük, mely szerben az állatok éveikig épek s a meghatározásra alkalmasak maradnak.

T. J. Kolozsvár. Tényleg elkerülhetlen a kakasnéküli fegyvereknél, hogy szerszámfűlkéjükbe (lakatokba) a löpor-gázok be ne hatoljanak s hosszabb használat mellett a szerszámrészeket össze ne füstöljék — és kivált az Anson & Deelej-féle törzsök-rendszer s az ehhez hasonló rendszerek vannak ennek a kalamitásnak kitéve, minek következtében ha lehető gyakran szét nem szedtetnek s alapos tisztogatás alá nem vétetnek, teljesen elrozsdásodnak s hasznavehetetlenekké válnak. Csak hogy a törzsök-rendszerű lakatok szétszedése és összerakása olyan vállalat, a mely felér a legkomplicáltabb óraművekkel való elbánással, miért is csak szakértő puskműves kezébe adhatók tisztítás, illetve szétszedés végett, ami a mellett, hogy meglehetősen unalmas és bosszantó dolog, még felette költséges is. Ez az oka annak, hogy a törzsök-rendszerű Hammerless-fegyverek az angoloknál már kimentek a divatból, készítésükkel felhagytak s a még raktáron levőket az eredeti angol árakhoz képest aránylag potom áron vesztegetik. Oldalszerszám a jelszó most már a Hammerlesseknél — nemcsak a szigetországban, hanem a kontinensen is, úgy hogy a kissé tájékozottabb gavallér amáz ócskaságokat legfeljebb csak vadász-tábla dísznek aplikálja, de nem igen vadászik már vele, — és hogy a puskaboltokban mégis ilyeneket ajánlgat a boltos a gyengébbeknek — agyon dicsérve a híres Anson & Deelej előnyeit (!), — az csak a megmaradt fölös számú készletnek a jele. — Igaz ugyan, hogy az oldalszerszámú Hammerlesseknél se lehet teljesen elkerülni a löpor-gáz behatolását, de mivel az ily fegyverek szerszámai minden nehézség nélkül, könnyedén kiemelhetők, ehhez képest tisztításuk is csak játék s nem valami nagy és sűrű gondozást és utánané-zést igényelnek; némi óvrendszabály betartása mellett pedig az összerozsdásodások még hosszabb elhanyagolás mellett is tökéletesen elkerülhetők és ez az óvrendszabály a következő: A lakatszerkezet összes részei sóltan (nem avas) disznózsírral bevonandók, azután pedig ecset segítségével gazdagon bekenjük az összes részeket Curol fegyverolajjal. Ez az eljárás a berozsdásodást tökéletesen megakadályozza s tisztításkor a befűstölt részeket egy tiszta, puha vászonrongygyal könnyedén le lehet törölni; csak nem szabad sajnálni a Curol-t!

B. M. Budapest. A Teschner-féle és a francia »Ideál« puskát kivéve, minden rendszerű Hammerless-fegyver felhúzott lakatszerkezetét le lehet eresztetni és ez a következőképen történik: A csövet lehajjtuk, majd a hüvelykujjal az automatikus tolokkát előre tolva és szorosan tartva — mi alatt a ravaszokat is két ujjunk segítségével nyomva tartjuk — a csövet a balkézszel lassan felhajjtuk, a midőn is a lakatok lassan lezárulnak.

J. K. Pécs. Angliában csak néhány damasztcső-gyár van és pedig Birminghamban és Londonban. Az angoloknak külön fajta damasztjuk van, a minőt máshol nem készítenek; ezt a fajtát használják a prima fegyvereknél általában, — de gyártanak más damasztfajtákat is, a melyek azonban szépségre a finom belga és francia csöveket meg sem közelítik, többnyire homályos rajzúak s azért igen finom fegyverekhez nem igen használhatók fel. Ellenben nagy keletjük van az angol fegyver-

gyárakban a belgiai finom crollé, patkószeg és oxford damaszt csöveknek, miket a belga gyárakból prima minőségben, államhatóságilag lebélyegezve kapnak; a csöveket azonban izlésükhöz képest repaszálják s ők maguk lövik be.

R. K. Jászkesér. Az u. n. svábbogarakat tökéletesen ki lehet irtani a következő eljárás szerint: Fél liter édes kukoriczalisztet édes tejben és 3–4 csomag beáztatott közönséges villós (»kénes«) gyufa oldatában beáztatunk s a félkeménynél jóval puhább gyurmát készítünk belőle. Ezzel kész az étető. Felhasználáskor cukorpapiros-darabkákon kis pogácsányi-adagokat rakunk szét éjszakára a bogaras helyeken s azokat jól megcukrozzuk. Ezt az eljárást mindaddig folytatjuk, míg az utolsó sváb is el nem kirvájozik a túlvilág entomológiai téereire.

B. L. úrnak. Abban igaza van, hogy a madarak kítőmése általában nem oly nehéz feladat, mint az emlősöké, különösen a nagyobb emlősök kítőmése, mert ez tulajdonképen szobrászmunka. Nem a kítőmés technikai részében rejlik a művészet, hanem az alakításban és abban, hogy a preparátor azt juttatja érvényre, amit ki akar fejezni állatjával. Tessék összehasonlítani ezt a három fotografiai képet, amit e füzetben bemutatunk: bizonyára észreveszi, kiérzi és meg is érti ezekből azt, amit különben csak hosszú magyarázatokban tudnánk kifejezni. Mind-egyik állatnak más a kifejezése, más a cselekvése s ezért más a formája is. Nemcsak egészében, de a munka minden részle-tében kell egy és ugyanazt a gondolatot érvényre juttatni. Főképen a fej, az arcz és első sorban a szem adja meg a kifejezést, a karaktert. Erre nagy gondot kell fordítani. Ez az alakításban a legnehezebb feladat és ebben különbözik legészre-vehetőbben a művészi alkotás a kontár munkájától. Az itt bemutatott muflon-fej arca és szeme tekintete nyugodtan megfigyelő; ez illik egy a falon függő fejhez. A bögő szarvas szeme majd kidüled az erőlködéstől. A hiuz tekintete pedig elárulja a véreng-zőt és épen a levágott őzbak torkára irányul. Ha a muflon-fej szeme olyan vad volna, mint a hiuzé és viszont a hiuz tekintete olyan szelíd, mint a mufloné: ugyebár hatástalan, kifejezéstelen vagy talán inkább neveltséges volna az eredmény. Ennek a kikerülése és a megfelelő hatásnak az elérése az, amiben a művészet titka rejlik. Ehhez — egyebektől eltekintve — nemcsak kézi ügyesség, tárgy-ismeret, de egy kis tehetség is kell. Hogy önben meg-vannak-e ezek a kellékek, azt nem tudjuk, de az eddigi munkái után ítélve azt hisz-szük, hogy ön ezek híján van.

i z s l á s z a f.

A Szent-Pölten melletti Mitterauban közelébb lefolyt nagy vizsla-versenyek alkalmával — mint a német vadász-lapokban olvassuk, — magyar ebek érték el a legfényesebb siker netovább-ját. Egész csodákat regélnek Sétaffy Gyula burszentgyörgyi vizsla-idomító ebeiről, melyek a mérkő-zésben messze túlhaladták a külföld legtehetségesebb, legmes-teribben képezett versenyebeteit is. Nagyszerű orr, rendkívüli fegyelmélettség, appell és idomítási bravour jellemzi — mint írják — minden egyes ebét, annélkül, hogy ez a fajt jellemző külső modor hátrányára válne s munkájokra lehangolólag, vagy feszélyezőleg hatna. El is hozta Sétaffy ebeivel majdnem az összes előkelő díjakat és sok tiszteletdíjban is részesül, de

részesültek azok az ebek is, melyek ugyan mások tulajdonában vannak, de általa idomítottak. *Sétaffy*-nak különösen a *Jobb* nevű 4 éves gordonsetterjét (mely többszörös champion) dicsérik a sport-mataforok, s azt mondják róla, hogy kvalitásra nézve, úgy fényes dresszuráját illetőleg is, a kontinensen ennél előkelőbb verseny-állat, s egyszersmint használati eb — nem létezik. Mint tudjuk, *Sétaffynak* Bur-Szent-Györgyön (Komárommegye) igen keresett vizslakennelje és idomító telepe van, honnan igen jutányos árért lehet perfektül idomított kész vizslákat beszerezni, de elfogad idomításra is ebeket.

VEGYESEK.

erébharcz. Soha nem hittem volna, hogy a madárvilág szürke proletárjainak kicsiny szivében olyan ádáz gyűlölet és tartós harag üssön tanyát, a minőt 1901. évi május 13-án, d. u. 6 óra körül saját szememmel láttam. Nyugodtan szivarozgattam ablakomban s egyszer csak látom ám, hogy két nőstényveréb összegombolyodva villámgyorsan esik le a háztetőről, közbe iszonyúan csiripelve. Mikor a porban jól összezipkedtek és meghentergették egymást, egyik erre, másik arra repült. Azt gondoltam, vége a háborúnak; ez is csak olyan lúdháború, tyúkharcz volt, a minő ezer megesik a fák lombjai közt kora hajnaltól alkonyatig. De csalódtam. A két nőstényveréb újra párbajozott. Csiripeltek, csipogtak, henteregték, vagdalták egymást. Mikor a földön kifáradtak, a szomszéd ablak bádogpárkányán megújult az ádáz küzdelem. Egészen közel voltak. Csőre mindkettőnek tárva, kis nyelvük mérgesen villogott. Majd a párkányról is valósággal lezuhantak és csak a földhöz fél méternyi távolságban keltek szárnyra, hogy ismét a földön keljenek birokra. Épen akkor sokan jöttek a templomba. Annyira el voltak egymással foglalva, hogy féltettem őket az agyontaposástól. Most egy harmadik nőstény is beleelegyedett a harciba. A küzdelem még hevesebb volt, mint az előbbi. Így tartott ez vagy tiz-tizenkét percig. Azután elcsendesedtek. Hanem annyi bizonyos, hogy a verébgavallérok egy cseppet sem voltak udvariasak, pedig a harc, úgy hiszem, valamelyik feketemellényes Don Juan miatt folyhatott! És eszembe jutott Vergilius verse: »Tantaene animis caelestibus irae?«
Lakatos Vincze.

Milne Edwards hírneves párisi tanár szakkönyvtárát árverezték nem régen. A zoológiai munkák legnagyobb részét az angol, amerikai tudósok és könyvkereskedők vásárolták meg. Az ornithológiai könyvek és folyóiratok közül pedig a legbecsesebbeket a bolgár fejedelem szerezte meg a szófiai múzeum könyvtára számára.

Majom mint váltóór. Maritzburg mellett Délafrikában 1895-ig egy teljesen szelid, szabadon járó-kelő nagy pávián volt látható, mely egy váltóórnek tulajdonát képezte. Gazdája megtanította arra, hogy szolgálatát teljesítse. A majom várt, míg a közeledő vonatot észrevette, akkor odafutott a váltóhoz, kinyitotta, felült az emelőre és addig várt, míg a vonat elrobogott, mire a váltót megint bezárta. Híven és pontosan teljesítette kötelességét, de az utazóközönség, különösen az idegenek, félték, mivel egy pávián mégsem tekinthető felelős alkalmazottnak, miért is munkásságát beszüntették.

Az ember által kiusztított állatok száma évről-évre aránytalan gyorsasággal növekedik. A labradori réce, *Camptolaemus labradorius*, ma már csak mintegy 36 kitömött példányban létezik az ó- és új-világ nagyobb muzeumaiban. A legutolsó élő példányt 1878-ban lőtték le. A *Phalacrocorax perspicillatus* Ázsiának északkeleti partján nagy számmal fordult elő és Pal-

las szerint 1741-ben a Behring-szigeten nagyon közönséges volt. Száz évre azonban a friss hús után annyira áhítozó tengerészek teljesen kiusztították. Más nem maradt ránk, mint 4 kitömött bőr és 23 csontocsk a nyilvános gyűjteményekben.

Hasonlatosság madaraink énekében. Mikor a tavaszi nap-sugár lombra fakasztotta a picziny rügyeket, midőn zümmögő férgék töltik be a virágillattól bódító levegőt, dalversenyre kelnek az erdők s berkek szárnyas lakói, hogy lélekemelő énekükkel adózzanak a nagy természet ura előtt, ki oly bölcsen gondoskodott ő róluk is. Ha közelebbi vizsgálódásunk tárgyává tesszük e nemes versenyt, csakhamar észre kell vennünk, hogy éneklésükben, vagy hangszólásukban nem csupán az egy családhoz tartozóknál, de igen sok esetben a távolesőknél is van valami hasonlatosság, mely harmóniájánál fogva annál magasabbra teszi koncertjükét. A barátka-poszáta (*Sylvia atricapilla*), midőn énekstrófájára kezd, mintha a kis poszáta (*Sylvia curruca*) kótájából énekelne. De strófája végén messzire eltér attól s a magyar fülemüle bájos énekét próbálja megközelíteni. Az énekes rigó (*Turdus musicus*) zenéje hasonló a fekete rigóéhoz (*Turdus merula*); a karvaly-poszátáé (*Sylvia nisoria*) a kerti poszátáéhoz felette hasonló. A lomb közt röpködő sisegő fűzike (*Phylloscopus sibilator*) gyors pittyegése közel áll a sordély (*Emberiza calandra*) egyszerű szerelmi énekéhez. A nyaktekercs (*Yunx torquilla*), mintha az ő családjához messze távol eső kék vércse (*Cerchneis vespertinus*) vijjogását utánozná. Mikor a batla (*Plegadis falcinellus*) »kraa« mély hangján megszólal, a magasban keringő holló jut eszembe. A gúnyolódo gezenék (*Hypolais hypolais*) talán a nád közt élő foltos sitke (*Calamodius schoenobaenus*) volt énekmestere. A hegyi erdőnek nagy tehetségű dalosa, az erdei pacsirta (*Alauda*) a magyar fülemüle melódiáit megközelítően hirdeti a magasban. Mindezek a madarak énekük hasonlatosságát a természetből nyerik, annélkül hogy egymás énekére valamikor átalakító hatással bírtak volna. Vanak azonban avi-faunánknak oly tehetségű madarai is, melyek úgy a fogságban, mint a szabadban is a legkülönfélébb madárhangokat képesek elsajátítani. A tövis-szűrő gébics (*Lanius colurio*) fiatal korában oly zseniális zenei tehetség, hogy fogságban az erdei pinty, a pacsirta- és poszáta-félék, sőt az énekes rigó énekét is eltanulja. Szabadban a kis őrgébics (*Lanius minor*) utánozza ügyesen az erdei pinty, füstí fecske, házi veréb hangszólásait. A csilpcsalp fűzike (*Phylloscopus acredula*) »bűi« »bűi« hangján megszólal az erdei pinty, a kerti rozsdafarkú s a szén-czinege. A vetési varju (*Corvus frugilegus*) a héja szavával sokszor megjijezti társait. Többször hallottam, amint a szén-czinege (*Parus maior*) a házi veréb és a füstí fecske veszélyt jelző hangját a családias hűen utánozta. Ki hitte volna, hogy még a vérengző karvaly is (*Accipiter nisus*) kultiválja a madárzenét, pedig fel van jegyezve irodalmunkban, hogy egy alkalommal a nőstény sárgarigó, majd a tenyőrigó csacsogását s a fenyves rigó kerregő szavát félreismerhetetlenül imitálta. *) Madaraink közt azt hiszem, mégis legnagyobb plagizátor az őrgébics (*Lanius excucitor*). A mult évben Kolozsvárt, amint a város melletti tavak körül sétálgattam, a közeli galagonyabokron egy ily fajta *Lanius* kötötte le figyelmemet, amint a nem messzire leszállt búbos pacsirta hívó hangjára felelgetett; ebbe azonban csakhamar beléunt s a hím sárgarigó »fio-filio« fütyszavát kezdte hűen utánozni s végül a mezei veréb csiripelésben találta gyönyörűségét. Erre egész csapat veréb gyült körülötte össze, hogy elismerésüknek adjanak kifejezést. Hej pedig tudom, sokszor visszaél a kis szárnyas rabló a verebek eme bizalmával!

Tarján Tibor.

Értesítés. A Magyar Ornithológiai Központ a folyó év kezdetével a vallás- és közoktatásügyi ministeri tárcza ügyköréből a földművelésügyi ministeri tárcza ügykörébe helyeztetett át s ebből folyólag folyó évi május hó elején a Nemzeti Múzeum épületéből új helyiségbe — a VIII. ker., József-körút 65. számú épület I. emeletébe — költözött át.

*) Lakatos K.: „A Természet” I. évf. XX.